

"להבעיר את השטח זה קל, הרבה יותר קשה לכבות". מימין לשמאל: סולימאן סאלח מבועינה-נוג'דאת, שמעון לנקרי מעכו, אלי ברדה ממגדל העמק וסלמן עאמר מג'וליס

עיר מקלט

חן קוטס-בר | צילום: אלעד גרשגורן

בטמרה היו השבוע הפגנות סוערות. בעכו המצב בין יהודים וערבים נפיץ. ופענוח הרצח של שלי דדון רק התסיס את האווירה בצפון עוד יותר. הפגשנו בין ראשי רשויות מקומיות, יהודים וערבים, לשיחה פתוחה על האלימות, ההסתה ואיך להשיב את היחסים למסלול של דו־קיום

סוף, אחרי שדיברו על המצב המתוח בשטח ועל הצורך לקום ולעשות מעשה, הם עברו לנושא שיכול להוציא גם מרדפי שלום ויפי נפש מדופלמים פרצי התלהבות בלתי מוסכרים: המונדיאל. ניתחו את סיכויי הקבוצות שיעלו לגמר. לא הצליחו להגיע להכרעה משותפת על הנבחרת שתזכה בגביע – ברזיל, המארחת, או אולי דווקא ארגנטינה של מסי הסכימו להמשיך לא להסכים.

שני ראשי רשויות יהודים וארבעה ערבים: ראש עיריית עכו שמעון לנקרי, ראש עיריית מגדל העמק אלי ברדה, ראש מועצת בועינה-נוג'דאת סולימאן סאלח, ראש מועצת ג'וליס סלמן עאמר, ראש עיריית רהט טלאל אלקרינאוי וראש העיר טמרה ד"ר סוהיל דיאב. המפגש נועד להשמיע קריאה משותפת ממי שנאלצו השבוע להתמודד באופן ישיר עם גל השנאה והנקמה השוטף את הארץ, כרי להביא להרגעת הרוחות ולאמונה מחודשת בחלום הדו־קיום. "המנהיגות המקומית מבינה שאין לנו ברירה אחרת, רק חיים בדו־קיום, ערבים ויהודים", אמר שמעון לנקרי מעכו. ואלי ברדה מוסיף: "לראשי הרשויות יש השפעה על דעת הקהל. אנחנו יכולים לרסן קיצונים".

"צריכה לצאת אמירה מכל הישובים להמון

הזועם: 'אתם פוגעים בעצמכם'. יש דרכים למחות, וזה אפילו לגיטימי. אבל לא באנרכיה. אין פה הפקרות", אמר סלמאן עאמר מג'וליס. הוא עצמו אח שכול. אחיו, סא"ל חוסיין עלי עאמר, המג"ד הדרוזי הראשון בגולני, נהרג בלבנון. "שאלו אותי פעם, אחרי שאחי נהרג", מספר עאמר, "יש לך יצר נקמה?" אמרתי, 'מה פתאום'. שנאה מובילה רק לשנאה. אני מבקש, תפסיקו עם הנקמות. די!"

עברנו זעזוע עמוק

ביום שני בערב, יממה לפני המפגש, הפגינו 250 צעירים בעכו. קראו קריאות בעד חטיפת חיילים וורקו אבנים. עכו היא עיר מעורבת. לפני שש שנים, ביום כיפור, ניצתו שם הרוחות על רקע דתי. מאז, הפיקו לקחים ונעשו שינויים שבוכתם, טוען לנקרי, עכו משגשגת היום. "עברנו זעזוע עמוק, הבנו שהדרך היחידה לשמור את המרקם העדין בין התושבים היהודים לערבים היא יצירת אינספור פעילויות משותפות החל מגיל הגן ועד בכלל. לא ליהודים ולא לערבים בעיר יש אינטרס לתת לאירועים קשים להשפיע עלינו. בהפגנה היו 200 קיצונים שבאו מחוץ לעכו ועוד 50 תושבי עכו שביקשו להרגיע אותם. יש לנו סלידה מקיצונים שרוצים להתסיס את העיר. אנחנו מבקשים מהם

לחזור למקום שממנו הם הגיעו ולא לבוא לעשות לנו בלגן".

זה סיפור מורכב, הם יודעים. שלי דדון הייתה בדרכה לראיון עבודה במגדל-העמק ולא שבה. רצח אכזרי על רקע לאומני. "אנחנו מעוררים דו־קיום, מחנכים לכבוד הדדי", מספר ראש העיר ברדה, "עדיין, כשיש סיפור נוראי כמו הרצח של שלי דדון, זה גורם לסדק. זה מעצים את אִי-האמון, החשדות. כשיש מהומות בכפרים ונזרקות אבנים, זה מוסיף דלק לבערה.

"אומרים לי, 'רצחו לנו שלושה ממיטב ילדינו. דקה אחרי שירו בהם חגגו וצחקו'. או 'כשמצאו את הגופות, כולנו בכינו אבל לא עשינו מהומות'. אני חוזר ומסביר: 'רצח הוא רצח הוא רצח. אנחנו ננהג אחרת ונשמש דוגמה". זאת קרנציה רביעית של ברדה כראש העיר. בימי השבעה על שלי דדון השתתף בהפגנות שקראו "דם ילדינו לא הפקר". "מי שמתסיס ומחמם את הקיצונים בכל מחנה זה ההנהגה בכנסת, שלפעמים נרמה שלא מייצגת את התושבים הפשוטים. כשיש מהומות גדולות קשה לחזור לסדר היום. קשה לשלוח את הילדים לפעילויות משותפות עם בתי הספר הערביים באזור ובטח קשה גם להם לשלוח את הילדים אלינו".

גם ברהט ובטמרה התמודדו בימים האחרונים עם התפרעויות קשות. "חיי אדם חשובים יותר

לנקרי. וברדה מוסיף: "אני לא בעד להחרים, אבל אם ימשיכו לזרוק אבנים ולסכן חיי אדם, אני לא אגיד לאנשים לנסוע לשם. כשאני מתארח אצל מישהו, אני מצפה שהמישהו הזה יסביר לי פנים. אם יחכו לאנשים אבנים, הם יחרימו. ואם יקבלו אותם יפה, ברור שהם יגיעו".

ביום ראשון חזר סלמן עאמר, ראש מועצת ג'וליס, הביתה מירושלים. בג'וליס, יישוב דרוזי שקט, משקיפים מהצר על המתרחש. אלא שכדי רך, בכניסה לג'וליס, הייתה הפגנה של צעירים וזועמים שחסמו את הצומת. עאמר עצר את האוטו ויצא החוצה. "ביקשתי מהם 'תסבירו לי למה'", הוא אומר. "מלבד זה שאתם מתוסכלים וכועסים". הם צחקו. בעצמם לא ידעו לענות. אין מקום לפריקת העול הזאת. צריך תגובה חריפה לכל התפרעות. מי שחוסם צומת בצורה לא לגיטימית, זורק אבנים או משליך בקבוקי תבערה, צריך ללכת לכלא.

"רצחו ילד? זה מתועב", הוא אומר, "רצחו שלושה נערים? נורא. ביזיון. אבל בין זה לבין לאבד שליטה? אני לא מבין. גזענות יש בכל מקום. יהודים מפלים ערבים, ערבים מפלים דרוזים, דרוזים מפלים דרוזים אחרים. אי אפשר להגיד לאנשים 'אל תשנא', אבל החוק יכול להסדיר שוויון". עאמר חשב לכתוב מכתב לראש הממשלה. "אני מבקש שיהיה יותר אקטיבי בהרגעת הרוחות. אנחנו צריכים לדבר אל לב הצעירים. אנחנו מתיימרים להיות מדינה דמוקרטית. מה שהולך עכשיו ברחו? בות מעליב ומכעיס אותי. להבעיר את השטח? הכי קל. הרבה יותר קשה יהיה לכבות".

חזית אחידה. חיים ביבס | צילום: יובל חן

במצב סוציו-אקונומי נמוך. חצי מהאוכלוסייה אצלי מטופלת ברווחה. כל אורח במדינה יודע שהסיפור הפעם התחיל מהקיצונים בימין שעשו פעולות 'תג מחיר'. אלימות גוררת אלימות. השפלה גוררת השפלה. אני כל הזמן חושש שזה יתפוצץ. שלוש שהארבעה חברה יכולים לעשות מעשה שיפגע בכלנו".

לנקרי: "אני מודאג ועצוב. הדברים לא קורים סתם. המתח במדינת ישראל בין ערבים ליהודים הוא מוכנה. השאלה אם מנפנים אותו, או מתמור דרים. ההצעה שלי היא לעשות עם זה משהו, למנוע את ההתפוצצות הבאה".

כולם מתנגדים לתרומות. "קריאות לנקמה ול'חרם הן משהו רגשי ורגעי וזה לא יתפוס", אומר

"הם זרקו אבנים גם על אוטובוס ברהט. שאלתי אחד מהם, 'תגידי, האוטובוס מרהט, הנוסעים מרהט, הנהג מרהט. מתי פעם אחרונה תפסת בתוך אוטו-בוס ברהט יהודים?' הוא ענה, 'בכלל לא מעניין אותי על מי זרקתי'. אלה אנשים שרק מחפשים על מה להתפרץ".

להמשיך לחיות יחד

כולם מסכימים שצריך לעשות משהו. "בימים קשים אלה ראשי הרשויות הערביות והיהודיות משתפים פעולה באופן מלא ומעורר הערכה ומרכז השלטון המקומי מאפשר להם לתאם את העמדות ביניהם, להחליט על דרכי התמודדות ולייצר חזית אחידה וחזקה אל מול המתפרעים", אומר חיים ביבס, ראש עיריית מודיעין-מכבים-רעות ויו"ר מרכז השלטון המקומי.

"אנחנו רוצים לשמור על המרקם הייחודי ולהמשיך לחיות יחד", אמר סולימאן סאלח, ראש מועצת בועיינה-נג'דאת שכל תושביה מוסלמים. "גם אם תקום מדינה פלסטינית, אנחנו נישאר אזרחי מדינת ישראל. אבל הדרך לרו קיום היא דו-סטרית. אני ראש מועצה משנת 87'. בזמנו, כשביקשתי לצמצם פערים, אמרו לי 'אי-אפשר לסגור ביום אחד פערים של 40 שנה'. היום אומרים לי 'מה אתה רוצה, לסגור פער של 66 שנה?' אל תסגרו את הפער ב-100 אחוז, אבל תסגרו אותו ב-80 אחוז. יש גזענות, יש אפליה. הערבים בישראל חיים בדיכאון. אנחנו אזרחים סוג ד'. יש את היהודים, אחריהם הדרוזים, הנוצרים, ובסוף מוסלמים ערבים. אנחנו

שמעון לנקרי, ראש עיריית עכו: "לא ליהודים ולא לערבים בעיר יש אינטרס לתת לאירועים להשפיע עלינו. יש לנו סלידה מקיצונים שרוצים להתסיס. אנחנו מבקשים מהם לחזור למקום שממנו הם הגיעו"

מאדמה", אומר סוהיל דיאב. "אני רופא, אני יכול להעיד: אין הבדל בין דם לדם. הממשלה צריכה לטפל בשרים שהתחילו במסע הסתה נגד הערבים אחרי חטיפת שלושת הנערים. לא ייתכן שסגן שר הביטחון יתבטא התבטאויות גזעניות. משטרת ישראל צריכה לטפל באנשי 'תג מחיר'. היא יכולה להגיע לכולם, רק לא אליהם?"

"לא נוח", מתאר טלאל אלקרינאווי, ראש עיריית רהט, את מה שהוא מרגיש לנוכח המצב. מיד אחרי המהומות בעירו יצא בקריאה במסגדים נגד אלימות. "יש קיפוח, אפליה, אני מסכים, אבל בין זה לבין לצעוק 'מוות ליהודים' או 'מוות לערבים' המרחק גדול. זו אלימות לשם אלימות. שום דבר לאומני". כשנעצרו מידי האבנים, ניגש אליהם.

מה הם היו אומרים: "לעולם לא ניתן למנוע שואה באמצעות שואה. חסד בלבד מכלה את השואה" | בודהה

